



*Onderzoek*  
**Nachtlevens 's-Hertogenbosch, 2024**

Onderzoek & Statistiek  
November 2024

## Samenvatting

In het [collegevoorstel](#) van 2 april 2024 is bepaald dat de twee Bossche nachtburgemeesters, Isa Ijpelaar en Isa Verputten, onderzoek doen naar hoe de ideale Bossche nachtcultuur er uit zou moeten zien. De nachtburgemeesters hebben daartoe een plan ingediend om met een postercampagne informatie op te halen die als basis en input gaat zorgen voor de Nachtvisie Den Bosch.

Samen met de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente 's-Hertogenbosch hebben de nachtburgemeesters een vragenlijst opgesteld, bedoeld voor mensen die wel eens het nachtleven bezoeken. De nachtburgemeesters hebben verschillende acties gedaan om de vragenlijst te verspreiden in het nachtleven, zoals via een postercampagne. Daarnaast zijn de leden van het inwonerpanel van de gemeente 's-Hertogenbosch benaderd voor het invullen van de vragenlijst. In totaal hebben zo'n 3.400 personen de vragenlijst ingevuld. Hiervan bezoekt ongeveer 70% het nachtleven.

Hieronder wordt ingegaan op de belangrijkste resultaten.

### Hoe beoordelen bezoekers het Bossche nachtleven?

Gemiddeld geven de respondenten het nachtleven in 's-Hertogenbosch het rapportcijfer 6,3. Zij omschrijven het Bossche nachtleven als gezellig (63%), maar ook als te veel hetzelfde (40%) en voorspelbaar (39%). Weinig respondenten omschrijven het Bossche nachtleven als spannend (1%), vernieuwend (1%), verrassend (2%), rauw (2%) of inspirerend (2%).

### Wat vinden bezoekers van het nachtaanbod?

Ruim de helft van de respondenten vindt de kwaliteit van de locaties (zoals clubs, podia) goed (57%), en vindt dat deze voldoende verspreid over de stad zijn (57%). Maar tegelijkertijd vindt bijna de helft van de respondenten *niet* dat er voldoende locaties zijn in het Bossche nachtleven (47%). Daarnaast vindt bijna de helft van de respondenten dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven (46%).

Verder vindt ongeveer een derde van de respondenten dat het aanbod in het nachtleven, zoals clubs, podia en programmering, aansluit bij hun interesses (36%). Ook vindt ongeveer een derde het aanbod van de programmering, zoals feesten en DJ's, veelzijdig (31%). Daarentegen vindt 42% van de respondenten het aanbod van de programmering niet veelzijdig.

Het merendeel van de bezoekers voelt zich thuis in het nachtleven in 's-Hertogenbosch (58%). Bij 16% is dit niet het geval. Daarnaast geeft 12% van de bezoekers aan dat zij zich wel eens gediscrimineerd voelen in het Bossche nachtleven.

### Wat missen bezoekers in het Bossche nachtleven?

Volgens 70% van de respondenten mist het nachtleven in 's-Hertogenbosch iets. Het Bossche nachtleven mist vooral grotere clubs (52%). Ook specifieke evenementen, festivals, concerten (44%) en aanbod dat langer open is (37%) worden gemist. Andere zaken die worden gemist, zijn aanbod voor specifieke doelgroep (kunstliefhebbers, LHBTIQ+, intercultureel) (29%), studenten (23%) en uitgaansstraten (17%).

### Welke verschillen zijn er tussen jongere en oudere bezoekers in het nachtleven?

In de resultaten zien we soms grote verschillen in de ervaringen en wensen ten aanzien van het nachtleven naar leeftijd. Zo bezoeken jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) vaker het nachtleven dan de andere leeftijdsgroepen. In het nachtleven gaan zij vaker naar een feestcafé of nachtclub en zij bezoeken vaker het nachtleven om te kunnen dansen/feesten.

Jongvolwassenen vinden vaker dat er *niet* voldoende locaties zijn in het Bossche nachtleven. Ook vinden zij minder vaak het aanbod van de programmering veelzijdig en willen zij vaker dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven.

Respondenten tot 30 jaar geven lagere rapportcijfers voor het Bossche nachtleven dan de oudere leeftijdsgroepen. Net als de andere leeftijdsgroepen omschrijven jongvolwassenen het nachtleven in 's-Hertogenbosch het vaakst als gezellig. Maar zij geven daarnaast (iets) vaker dan andere leeftijdsgroepen aan dat zij het Bossche nachtleven voorspelbaar, te veel van hetzelfde, saai of plat vinden.

Respondenten tot 30 jaar geven vaker dan de andere leeftijdsgroepen aan dat zij iets missen in het Bossche nachtleven. Jongvolwassenen geven vaker aan dat zij studenten en uitgaansstraten missen. Daarnaast hebben de jongere leeftijdsgroepen vaker behoefte aan grotere clubs en aanbod dat langer open is. Deze redenen worden door jongvolwassenen ook genoemd om het nachtleven in andere steden te bezoeken.

Ouderen die het nachtleven bezoeken, bezoeken het nachtleven minder vaak dan de jongere leeftijdsgroepen. Wel zijn ouderen meer dan gemiddeld tevreden over het Bossche nachtleven. Zij omschrijven het Bossche nachtleven als gezellig en toegankelijk. Ouderen vinden het aanbod van de programmering vaker veelzijdig en zij zijn vaker tevreden over de kwaliteit en hoeveelheid locaties in het nachtleven. Wel geven ouderen (iets) minder vaak aan dat zij de locaties gemakkelijk kunnen bereiken.

Ouderen geven vaker aan dat zij liever overdag of vroeg in de avond uitgaan of naar een festival, terras of podium dan in de nacht. Zij geven dan ook minder dan de jongere leeftijdsgroepen aan dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven.

## Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding .....	5
1.2	Het onderzoek.....	5
1.3	Respons.....	5
1.4	Leeswijzer .....	6
2.	Het Bossche nachtleven .....	7
2.1	Bezoekers van het Bossche nachtleven.....	7
2.2	Locaties in het Bossche nachtleven .....	9
2.3	Aanbod in het Bossche nachtleven .....	11
2.4	Inclusie in het Bossche nachtleven .....	12
2.5	Openingstijden nachtaanbod .....	13
2.6	Informatie over het Bossche nachtleven .....	14
2.7	Motieven bezoek Bossche nachtleven .....	15
2.8	Omschrijving Bossche nachtleven .....	15
2.9	Algemeen oordeel Bossche nachtleven .....	17
2.10	Het Bossche nachtleven' mist... ..	17
3.	Nachtlevens in andere steden .....	19
4.	Nachtburgemeesters .....	21
	Twee derde vindt belangrijk dat een nachtburgemeester opkomt voor belangen van nachtleven....	21
	Merendeel bezoekers vindt zichtbaarheid nachtburgemeesters onvoldoende.....	21
5.	Overige tips en opmerkingen over het Bossche nachtleven.....	23
6.	Opmerkingen over het Bossche nachtleven van mensen die niet uitgaan.....	25
	Bijlage A: Achtergrondkenmerken uitgaanspubliek .....	26

## 1. Inleiding

### 1.1 Aanleiding

In het [collegevoorstel](#) van 2 april 2024 is bepaald dat de twee Bossche nachtburgemeesters, Isa Ijpelaar en Isa Verputten, onderzoek doen naar hoe de ideale Bossche nachtcultuur er uit zou moeten zien. De nachtburgemeesters hebben daartoe een plan ingediend om met een postercampagne informatie op te halen die als basis en input gaat zorgen voor de Nachtvisie Den Bosch.

Deze informatie is opgehaald via een vragenlijst. Hierin vragen de nachtburgemeesters: *“We zijn benieuwd naar jouw mening over het Bossche nachtleven. Met het Bossche nachtleven bedoelen we, alles wat er 's nachts plaatsvindt in de binnenstad en de tramkade. Breed genomen gaat het om het aanbod uitgaan, vermaak, kunst en cultuur tussen 22:00 en 6:00 uur. Denk aan locaties als (feest)cafés, kroegen, bars, terrassen, nachtclubs, muziekpodia, festivals en evenementen in de nacht. De resultaten worden meegenomen in een onderzoek naar de status van het nachtleven en een eventuele nachtvisie in 's-Hertogenbosch.”*

### 1.2 Het onderzoek

Samen met de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente 's-Hertogenbosch hebben de nachtburgemeesters een vragenlijst opgesteld, bedoeld voor mensen die wel eens het nachtleven bezoeken. Door middel van deze vragenlijst wordt onder andere onderzocht hoe vaak zij het Bossche nachtleven bezoeken, van welk aanbod zij gebruik maken, wat zij vinden van de locaties en het aanbod, hoe zij het Bossche nachtleven beoordelen en wat zij er eventueel missen. Ook is onderzocht of en waarom zij eventueel het nachtleven in andere steden bezoeken.

In september 2024 konden inwoners en andere bezoekers van de gemeente de vragenlijst over het nachtleven invullen. Hier is door de nachtburgemeesters actief reclame voor gemaakt. De vragenlijst is als volgt verspreid:

- Posters op straat met als tekst: wilde nacht gehad?
- Posters in kroegen met als tekst: kom je hier vaker?
- Posters in andere locaties met als tekst: de nacht wacht
- Online postercampagne op Instagram en Facebook met als tekst: de nacht wacht
- Bierviltjes verspreid in verschillende horecazaken in 's-Hertogenbosch met als tekst: de nacht wacht

Op al deze uitingen was een QR code naar de vragenlijst te vinden.

Naast deze acties van de nachtburgemeesters zijn de ongeveer 11.500 leden van het inwonerspanel van de gemeente 's-Hertogenbosch benaderd voor het invullen van de vragenlijst.

### 1.3 Respons

Het onderzoek heeft ruim 4 weken uitgestaan en is door 3.393 respondenten (gedeeltelijk) ingevuld: 1.988 respondenten via de campagne van de nachtburgemeesters en 1.405 leden van het inwonerspanel. Als eerst is gevraagd of men in het afgelopen jaar wel eens het nachtleven heeft bezocht in de gemeente 's-Hertogenbosch of in een andere gemeente. Zeventig procent van de respondenten geeft aan dat zij het nachtleven bezoeken.

Aan de respondenten die het nachtleven bezoeken zijn enkele achtergrondkenmerken gevraagd, zoals geslacht, leeftijd en of zij werken of naar school gaan/studeren. In bijlage A zijn tabellen opgenomen met de respons per vraag.



## 1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk gaan we in op de ervaringen van respondenten die het Bossche nachtleven bezoeken. Hierbij bespreken we onder andere:

- Bezoekers van het Bossche nachtleven
- Locaties in het Bossche nachtleven
- Aanbod in het Bossche nachtleven
- Inclusie in het Bossche nachtleven
- Openingstijden in het Bossche nachtleven
- Informatie over het Bossche nachtleven
- Motieven bezoek Bossche nachtleven
- Omschrijving Bossche nachtleven
- Algemeen oordeel Bossche nachtleven
- Het Bossche nachtleven mist ...

Daarnaast gaan we in de andere hoofdstukken in op:

- Het nachtleven in andere steden
- De nachtburgemeesters
- Overige tips en opmerkingen over het Bossche nachtleven

In het laatste hoofdstuk gaan we in op de ervaringen over het Bossche nachtleven van mensen die het nachtleven niet bezoeken.

Bij het presenteren van de resultaten wordt gebruik gemaakt van figuren. In de figuren laten we naast de resultaten van de totale groep respondenten, ook de resultaten per leeftijdsgroep zien. Hierdoor zijn in één oogopslag eventuele verschillen naar leeftijd duidelijk. We presenteren hierbij alleen de groepen met minimaal 30 respondenten. In de figuurtitel staat hoeveel respondenten in totaal de vraag hebben beantwoord (n=x).

In de tekst worden telkens eerst de resultaten van de totale groep respondenten besproken. Vervolgens worden opvallende verschillen tussen 'groepen' besproken. Zoals verschillen naar leeftijd, verschillen tussen mannen en vrouwen en verschillen tussen scholieren/studenten en werkenden. We benoemen doorgaans alleen de verschillen voor groepen met minimaal 30 respondenten. Alleen bij zeer opvallende resultaten gaan we ook in op de groepen met minder respondenten (zoals 'geslacht overig'). Hierbij benoemen we dan ook door hoeveel respondenten een vraag is beantwoord.

## 2. Het Bossche nachtleven

Dit hoofdstuk gaat over het nachtleven in 's-Hertogenbosch. Met het nachtleven bedoelen we alles wat er 's nachts plaatsvindt. Breed genomen gaat het om het aanbod uitgaan, vermaak, kunst en cultuur tussen 22.00 en 6.00 uur. Zoals (feest)cafés, kroegen, bars, terrassen, nachtclubs, muziekpodia, festivals en evenementen in de nacht.

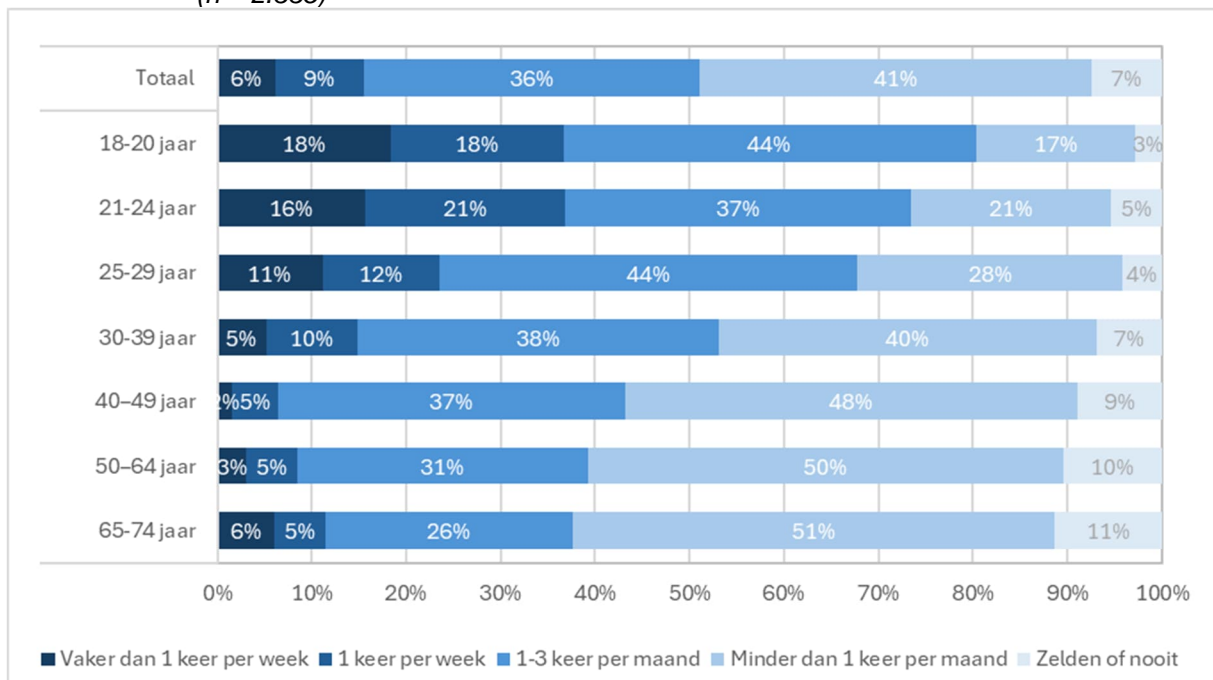
### 2.1 Bezoekers van het Bossche nachtleven

#### Bijna de helft bezoekt nachtleven 's-Hertogenbosch minder dan 1 keer per maand

Van de respondenten die het Bossche nachtleven bezoeken, doet 15% dit één of meerdere keren per week. 36% gaat 1 tot 3 keer per maand. 41% bezoekt het nachtleven in 's-Hertogenbosch minder dan 1 keer per maand en 7% bezoekt het nachtleven in 's-Hertogenbosch zelden of nooit.

We zien hierbij duidelijke verschillen naar leeftijd. Jongvolwassenen bezoeken het nachtleven vaker dan ouderen. Van de respondenten met de leeftijd 18 tot 25 jaar bezoekt 37% het nachtleven van 's-Hertogenbosch minimaal één keer per week. Bij de respondenten van 25 tot 30 jaar is dit 24% en bij respondenten van 30 tot 40 jaar 15%. Bij de oudere leeftijdsgroepen bezoekt minder of rond de 10% het Bossche nachtleven minimaal wekelijks.

Figuur 1: *Hoe vaak bezocht je het afgelopen jaar het nachtleven van 's-Hertogenbosch?*  
(n = 2.335)

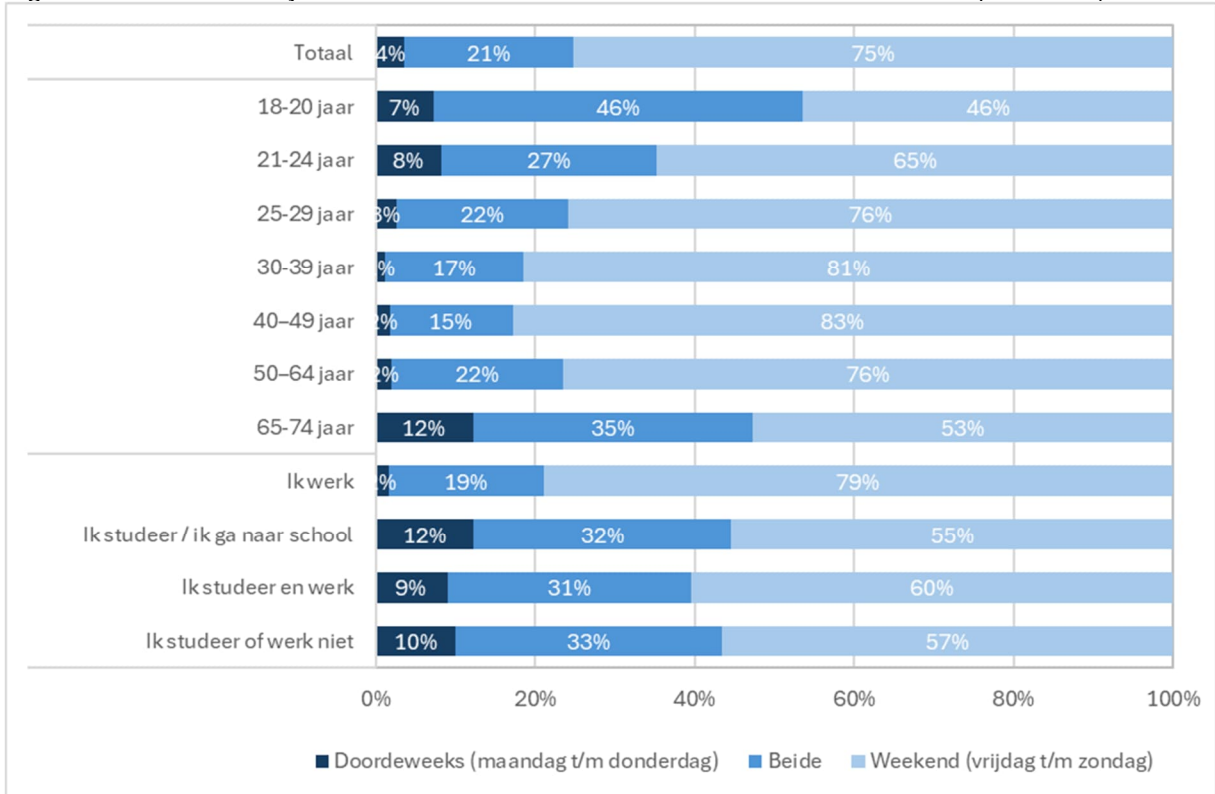


#### Drie kwart bezoekt het nachtleven vooral in het weekend

Het overgrote deel (75%) van de respondenten bezoekt het nachtleven vooral in het weekend. Slechts 4% bezoekt het nachtleven vooral doordeweeks. 21% bezoekt het nachtleven zowel doordeweeks als in het weekend.

Jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) en ouderen (65 tot 75 jaar) bezoeken vaker (ook) doordeweeks het nachtleven dan de andere leeftijdsgroepen. Werkende mensen bezoeken het nachtleven minder vaak doordeweeks.

Figuur 2: *Bezoek je het nachtleven vooral doordeweeks of in het weekend? (n = 2.139)*

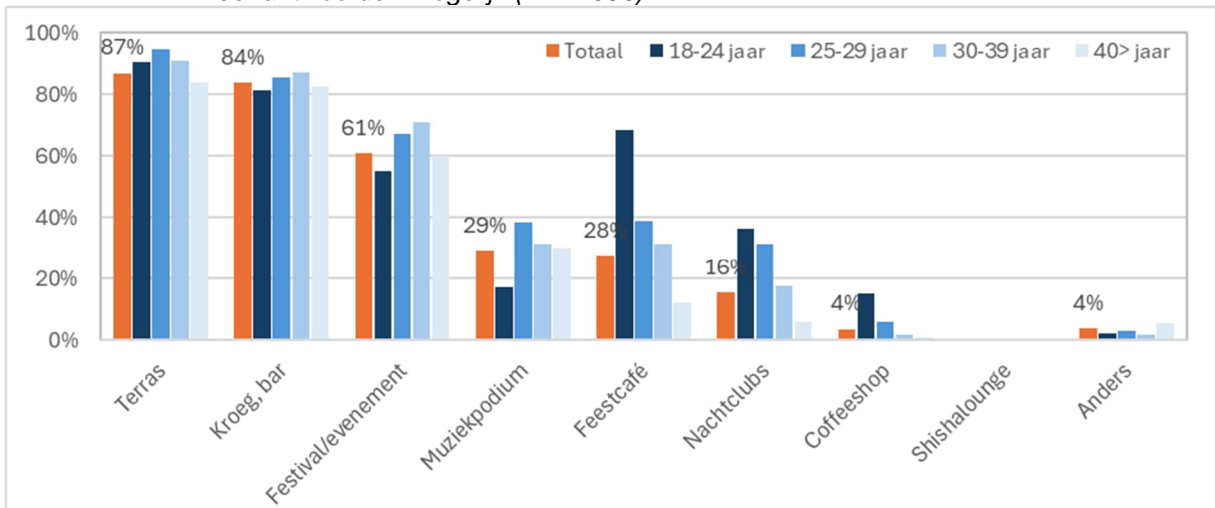


### Bezoekers gaan voornamelijk naar terras en kroeg of bar

Tijdens het Bossche nachtleven wordt voornamelijk gebruik gemaakt van terras (87%), kroeg of bar (84%) en festivals of evenementen (61%). Men bezoekt minder vaak een muziekpodium (29%), feestcafé (28%) of nachtclub (16%). Van coffeeshops (4%) of shishalounges (0%) wordt ten opzichte van andere locaties nauwelijks gebruik gemaakt tijdens het nachtleven.

Vrouwen hebben ten opzichte van mannen een lichte voorkeur voor terrassen en festivals/ evenementen. Terwijl mannen ten opzichte van vrouwen een lichte voorkeur hebben voor kroegen en bars. Feestcafés en nachtclubs zijn meer populair bij jongvolwassenen dan bij de andere leeftijdsgroepen. Ook bezoeken zij vaker een coffeeshop. Daarentegen bezoeken jongvolwassenen minder vaak muziekpodia of festivals en evenementen dan de oudere leeftijdsgroepen.

Figuur 3: *Van welk aanbod van het nachtleven in 's-Hertogenbosch maak je gebruik? Meer antwoorden mogelijk (n = 2.096)*





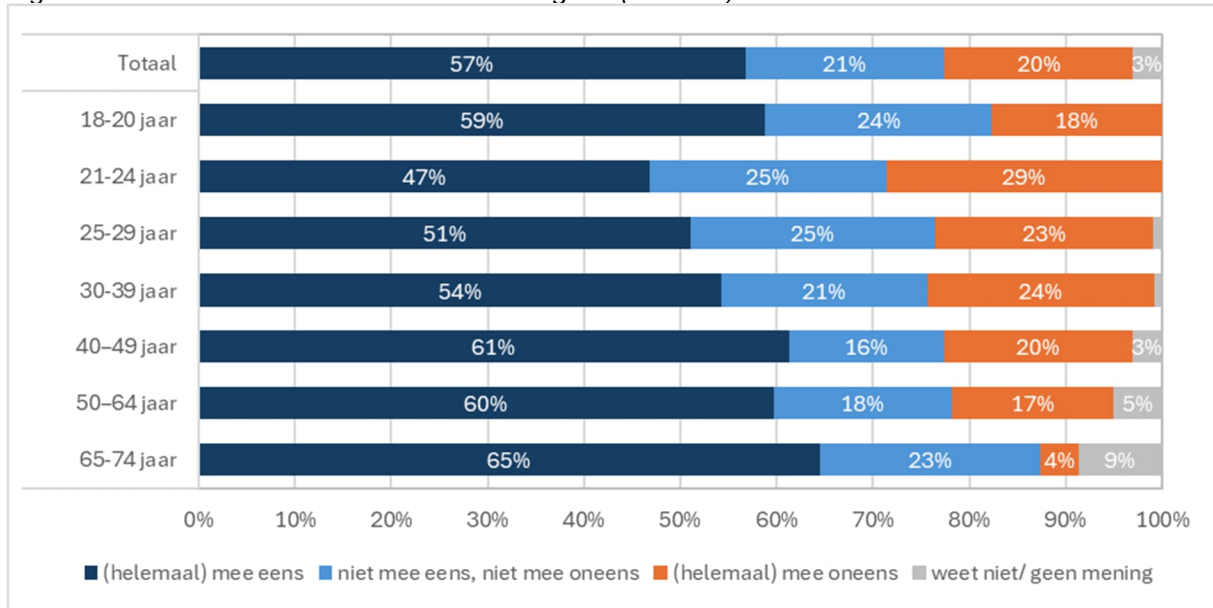
Vier procent van de respondenten geven aan dat zij van ander aanbod in het nachtleven gebruik maken. Hierbij wordt onder andere theater, bioscoop, tramkade of restaurants genoemd.

## 2.2 Locaties in het Bossche nachtleven

### Meer dan de helft van de bezoekers vindt de kwaliteit van de locaties goed

Gemiddeld vindt 57% van de respondenten dat de kwaliteit van de locaties (zoals clubs, podia) goed is, terwijl 20% het hiermee oneens is. Jongvolwassenen van 21 tot 25 jaar zijn het hier het minst vaak mee eens. Naarmate respondenten ouder zijn, vindt men vaker de kwaliteit van de locaties goed.

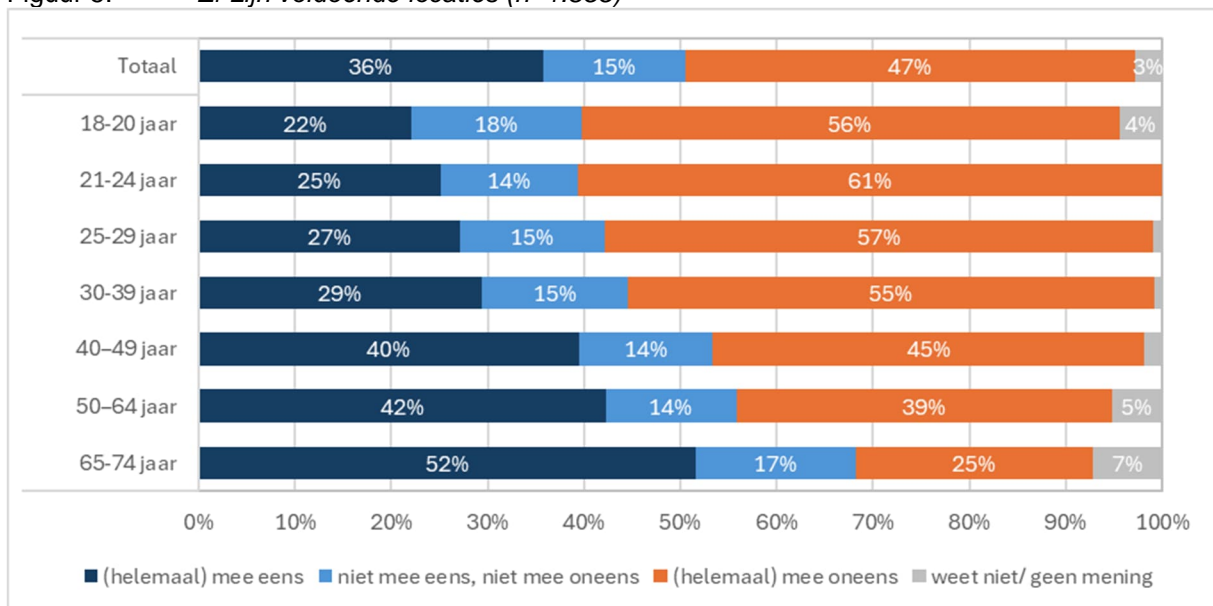
Figuur 4: De kwaliteit van de locaties is goed (n=1.854)



### Bijna de helft van de bezoekers vindt niet dat er voldoende locaties zijn

Ruim een derde van de respondenten vindt dat er voldoende locaties zijn in het Bossche nachtleven, terwijl bijna de helft van de respondenten het hiermee oneens is. Jonge bezoekers zijn het hier het minst vaak mee eens. Naarmate respondenten ouder zijn, vindt men vaker dat er voldoende locaties zijn.

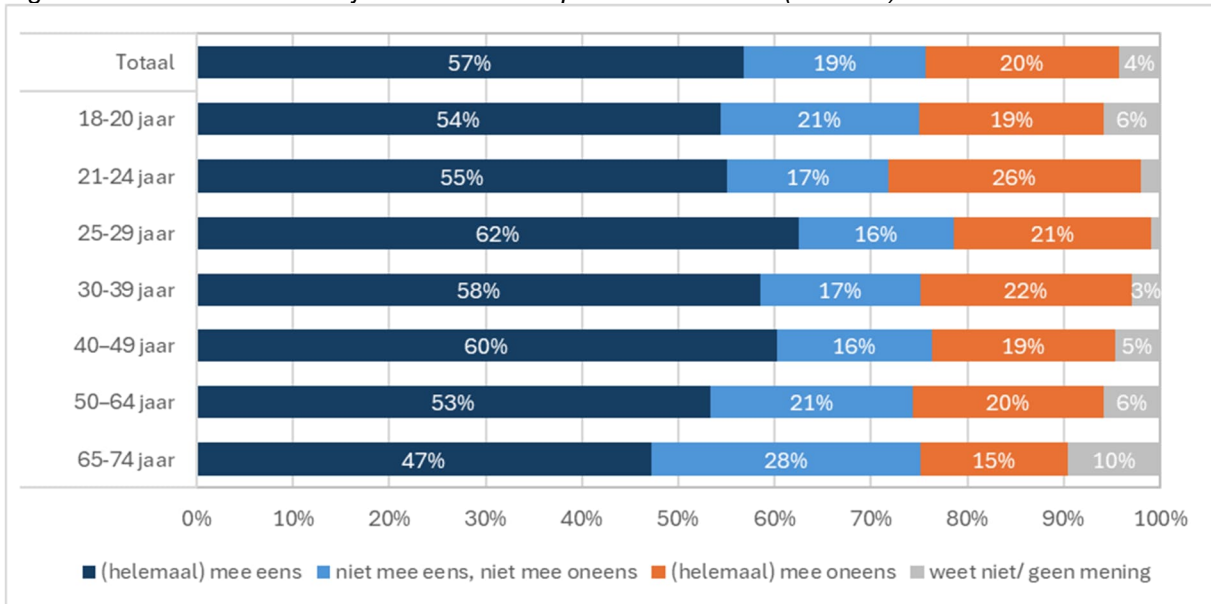
Figuur 5: Er zijn voldoende locaties (n=1.855)



### Meer dan de helft van de bezoekers vindt de locaties voldoende verspreid over de stad

Gemiddeld 57% van de respondenten vindt dat de locaties voldoende verspreid zijn over de stad, terwijl 20% het hiermee oneens is. De verschillen naar leeftijd zijn hier kleiner dan bij de andere vragen.

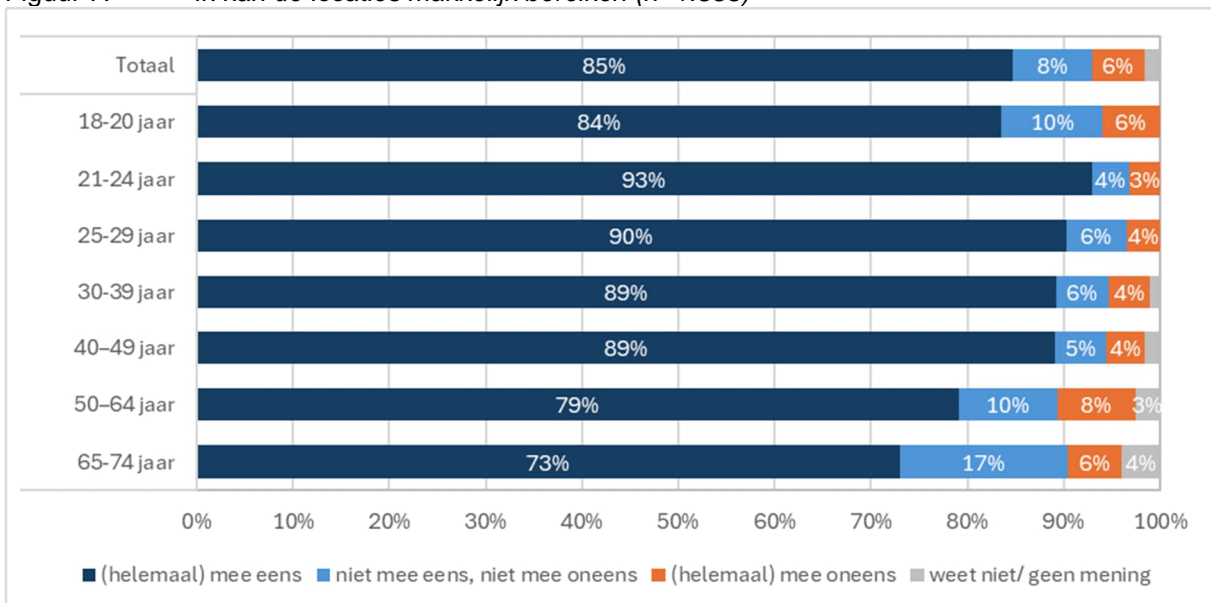
Figuur 6: *De locaties zijn voldoende verspreid over de stad (n=1.851)*



### De meeste bezoekers kunnen de locaties makkelijk bereiken

Gemiddeld 85% van de respondenten kan de locaties makkelijk bereiken. Zes procent van de respondenten geeft aan dat dit niet zo is. Oudere respondenten geven (iets) minder vaak aan dat zij de locaties makkelijk kunnen bereiken, evenals respondenten die niet werken of studeren (73%).

Figuur 7: *Ik kan de locaties makkelijk bereiken (n=1.853)*

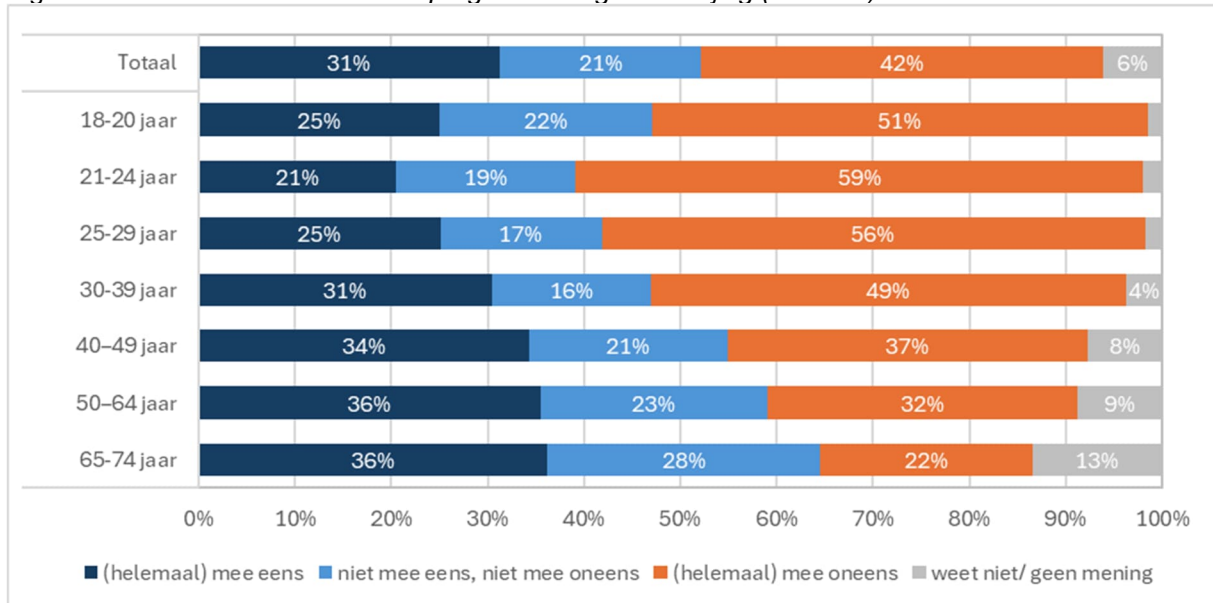


### 2.3 Aanbod in het Bossche nachtleven

#### Een derde van de bezoekers vindt het aanbod van de programmering veelzijdig

Bijna een derde van de respondenten vindt het aanbod van de programmering veelzijdig (zoals feesten, DJ's), terwijl 42% van de respondenten het hiermee oneens is. Jongvolwassenen van 21 tot 25 jaar zijn het hier het minst vaak mee eens. Naarmate respondenten ouder zijn, vindt men vaker het aanbod van de programmering veelzijdig.

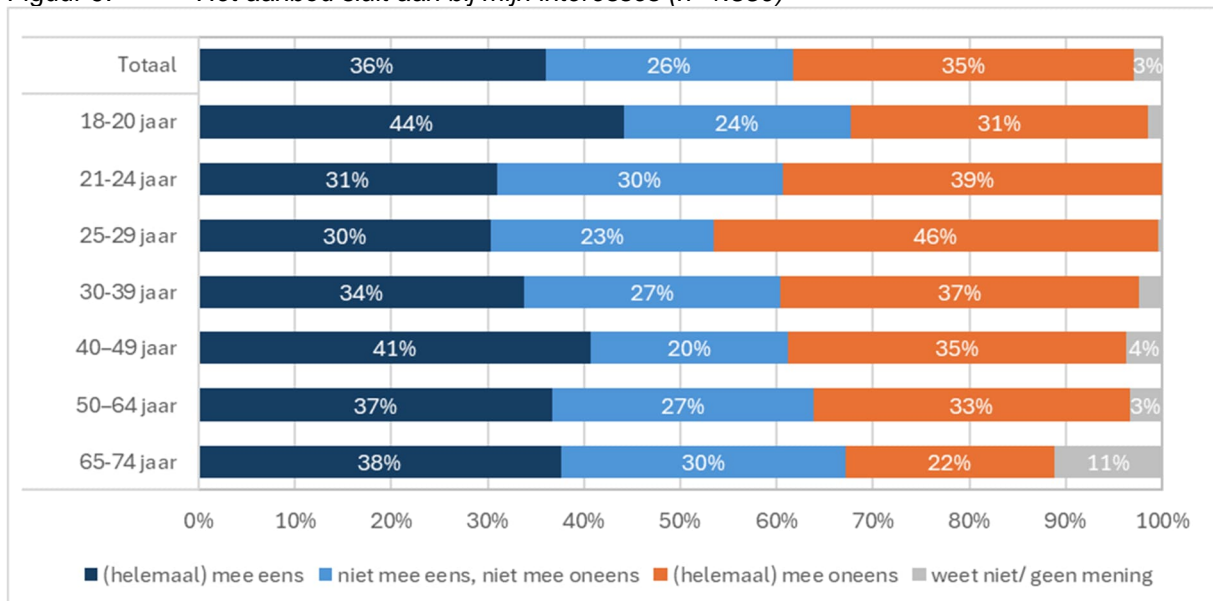
Figuur 8: *Het aanbod van de programmering is veelzijdig (n=1.852)*



#### Een derde van de bezoekers vindt dat het aanbod aansluit bij hun interesses

Ruim een derde van de respondenten vindt dat het aanbod aansluit bij hun interesses (zoals clubs, podia en programmering). Eveneens ruim een derde is het hiermee oneens. De verschillen naar leeftijd zijn hier kleiner dan bij de andere vragen.

Figuur 9: *Het aanbod sluit aan bij mijn interesses (n=1.850)*

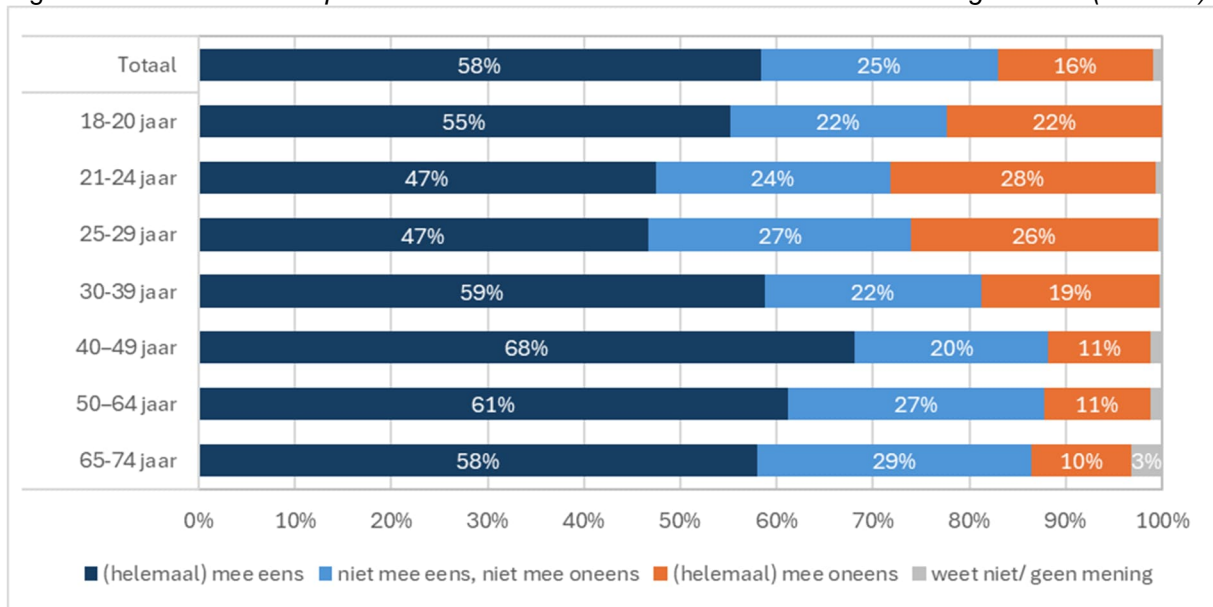


## 2.4 Inclusie in het Bossche nachtleven

### Merendeel bezoekers voelt zich thuis in het Bossche nachtleven

Gemiddeld 58% van de respondenten vindt het publiek leuk / voelt zich thuis in het nachtleven in 's-Hertogenbosch. Daarentegen is 16% het hiermee oneens; bij de twintigers is meer dan een kwart het hiermee oneens. Van de respondenten die studeren/naar school gaan, geeft slechts 38% aan dat zij zich thuis voelen in het Bossche nachtleven, terwijl 40% het hiermee oneens is. Als laatste valt op dat mannen (62%) zich iets vaker thuis voelen in het Bossche nachtleven dan vrouwen (54%).

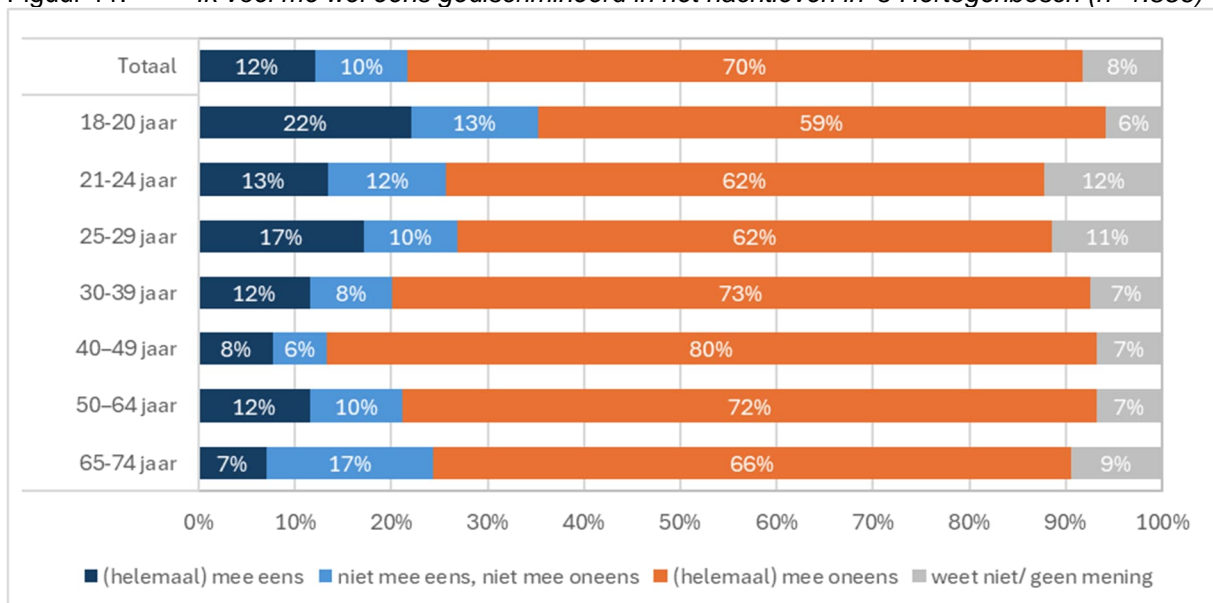
Figuur 10: *Ik vind het publiek leuk/voel me thuis in het nachtleven in 's-Hertogenbosch (n=1.851)*



### Ruim één op de tien bezoekers voelt zich wel eens gediscrimineerd

Gemiddeld 12% van de respondenten voelt zich wel eens gediscrimineerd in het Bossche nachtleven. Van de verschillende leeftijdsgroepen, geven respondenten van 18 tot 21 jaar dit het vaakst aan (22%). Een andere groep respondenten die relatief vaak aangeven dat zij wel eens gediscrimineerd worden zijn personen met 'geslacht overig' (zoals non-binaire personen). Van de 17 respondenten geeft ongeveer de helft aan dat zij zich wel eens gediscrimineerd voelen in het Bossche nachtleven.

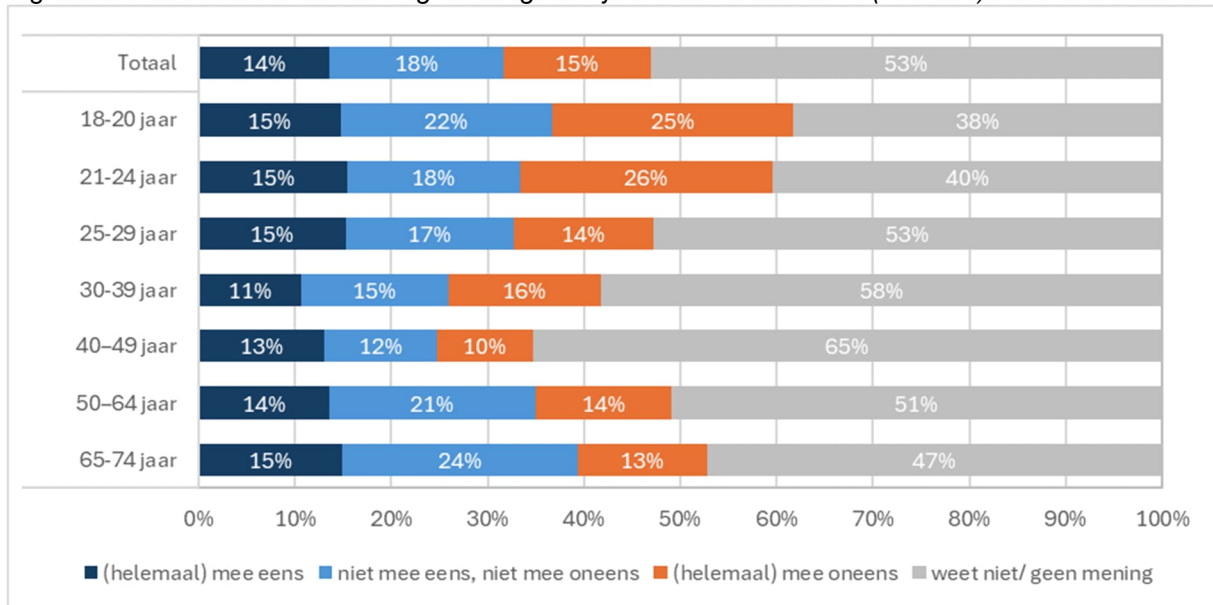
Figuur 11: *Ik voel me wel eens gediscrimineerd in het nachtleven in 's-Hertogenbosch (n=1.856)*



### Meeste bezoekers weten niet of locaties goed toegankelijk zijn voor mindervaliden

Of de locaties (zoals clubs, podia, feesten) goed toegankelijk zijn voor minder validen, antwoorden de meeste respondenten met 'weet niet/geen mening'. Verder geeft gemiddeld 14% aan dat zij de locaties goed toegankelijk vinden voor minder validen, terwijl 15% het hiermee oneens is. Jongvolwassenen antwoorden iets minder vaak met 'weet niet/geen mening' en zijn het vaker oneens met de stelling.

Figuur 12: Ik vind de locaties goed toegankelijk voor minder validen (n=1.855)

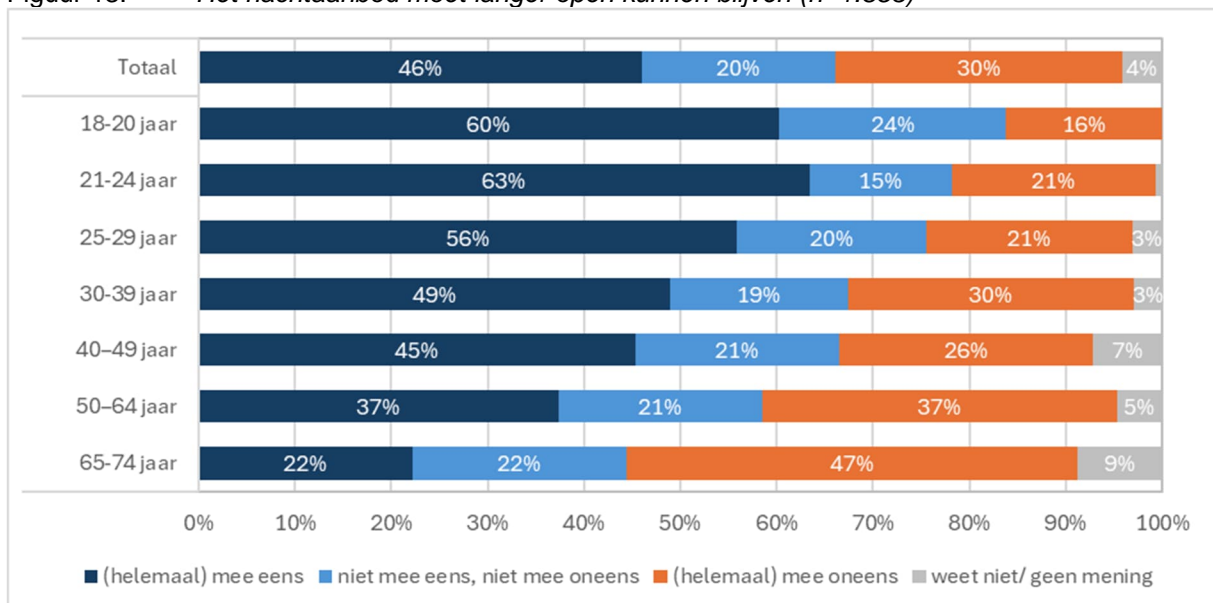


## 2.5 Openingstijden nachtaanbod

### Jongvolwassenen vinden vaker dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven

Bijna de helft van de respondenten vindt dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven. Dertig procent is het hiermee oneens. Vooral jongvolwassenen vinden vaker dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven. Naarmate respondenten ouder zijn, geeft men dit minder vaak aan. Daarnaast vinden mannen (50%) vaker dan vrouwen (40%) dat het nachtaanbod langer open moet kunnen blijven.

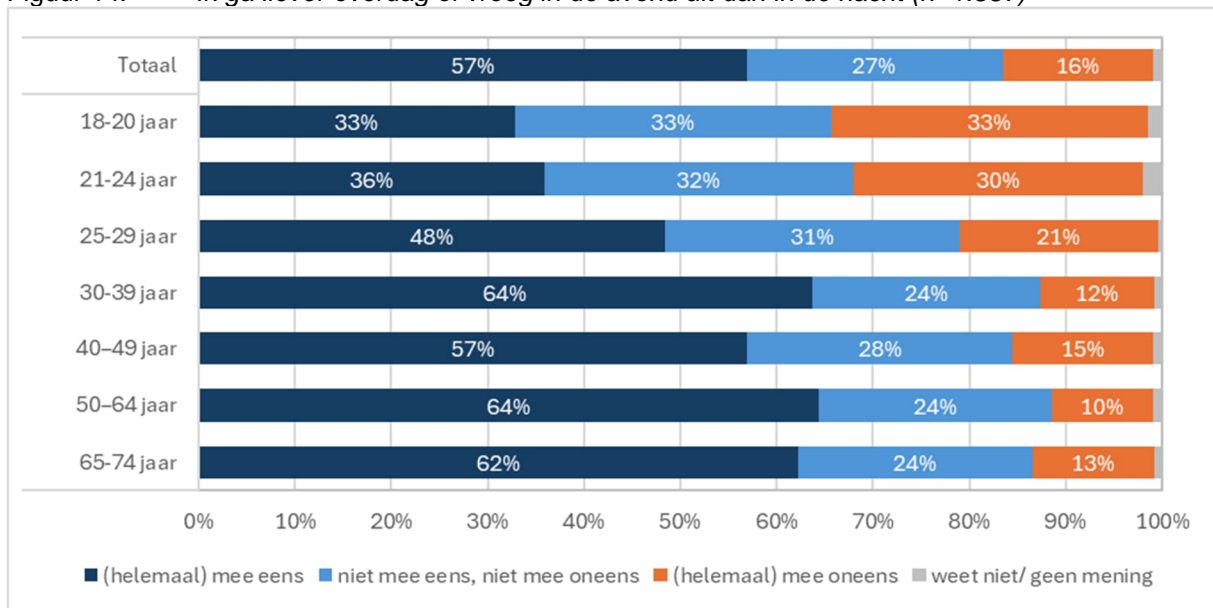
Figuur 13: Het nachtaanbod moet langer open kunnen blijven (n=1.853)



### Meer dan de helft gaat liever overdag of vroeg in de avond uit dan in de nacht

Gemiddeld 57% van de respondenten geeft aan dat zij liever overdag of vroeg in de avond uitgaan of naar een festival, terras of podium, dan in de nacht. Daarentegen is 16% van de respondenten het hiermee oneens. Vooral de jongere leeftijdsgroepen zijn het hier vaker mee oneens dan de oudere leeftijdsgroepen. Zo is ongeveer een derde van de jongvolwassenen (tot 25 jaar) het hiermee oneens. Ook de respondenten die studeren/naar school gaan (33%) en die zowel studeren als werken (28%) zijn het hier relatief vaak mee oneens. Verder valt op dat vrouwen (64%) vaker aangeven dat zij liever overdag of vroeg in de avond uitgaan dan mannen (52%).

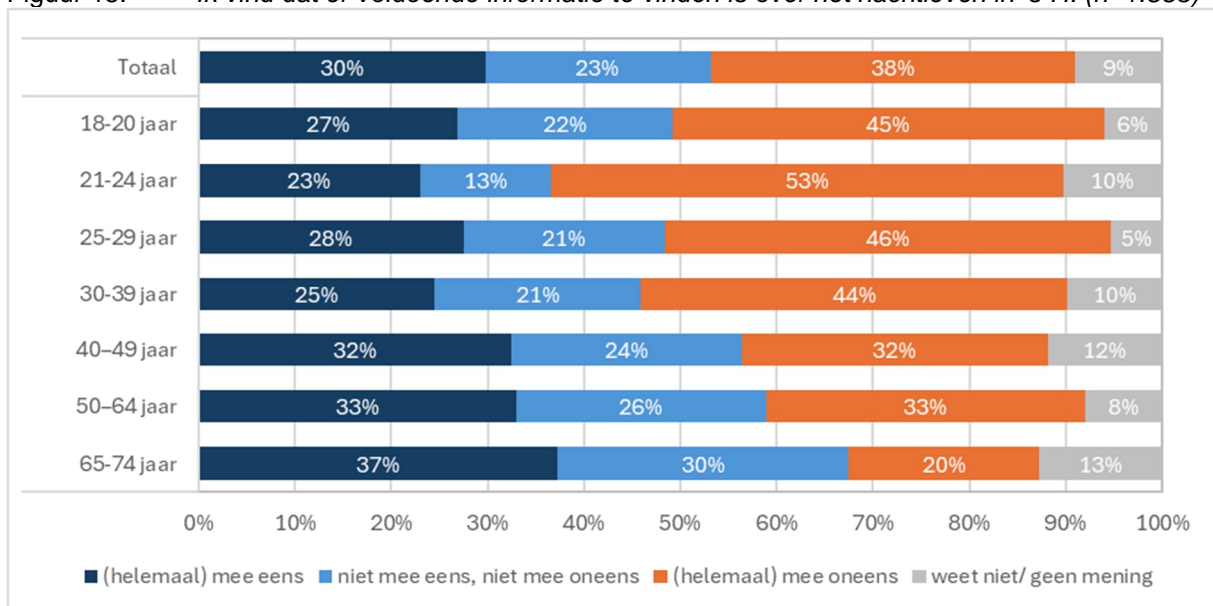
Figuur 14: *Ik ga liever overdag of vroeg in de avond uit dan in de nacht (n=1.857)*



### 2.6 Informatie over het Bossche nachtleven

Zo'n 30% van de respondenten vindt dat er voldoende informatie te vinden is over het nachtleven in 's-Hertogenbosch. Daarentegen is 38% het hiermee oneens. Vooral de jongere leeftijdsgroepen zijn het hier vaker mee oneens dan de oudere leeftijdsgroepen. Ook de respondenten die studeren/naar school gaan (46%) of die zowel studeren als werken (45%) zijn het hier relatief vaak mee oneens.

Figuur 15: *Ik vind dat er voldoende informatie te vinden is over het nachtleven in 's-H. (n=1.853)*



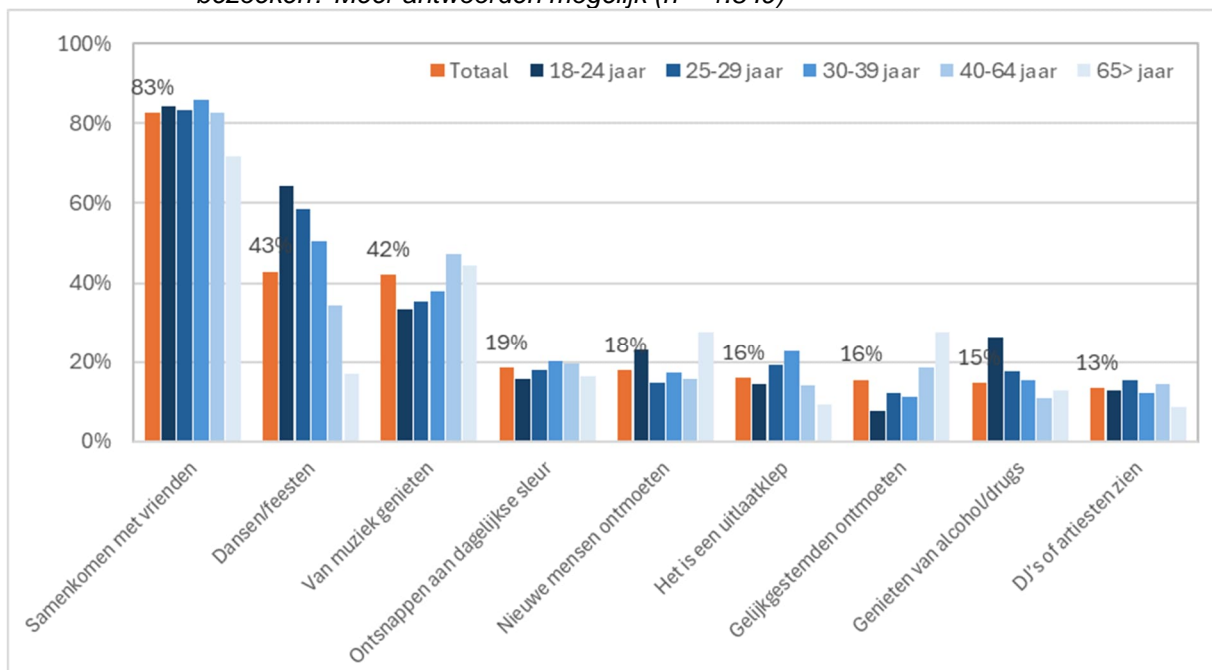
## 2.7 Motieven bezoek Bossche nachtleven

### Samenkomen met vrienden is belangrijkste reden om nachtleven te bezoeken

Aan de respondenten is gevraagd wat voor hen de belangrijkste redenen zijn om het nachtleven van 's-Hertogenbosch te bezoeken. Samenkomen met vrienden (83%) is de belangrijkste reden om het Bossche nachtleven te bezoeken. Gevolgd door dansen/feesten (43%) en van muziek genieten (42%). Andere redenen om het nachtleven te bezoeken zijn ontsnappen aan de dagelijkse sleur (19%), nieuwe mensen ontmoeten (18%), uitlaatklep (16%), gelijkgestemden ontmoeten (16%), genieten van alcohol en/of drugs (15%) en DJ's of artiesten zien (13%). Relatief weinig respondenten geven aan dat zichzelf ontdekken een belangrijke reden is om het nachtleven te bezoeken (1%).

Jongvolwassenen vinden dansen/feesten belangrijker dan ouderen. Ouderen vinden van muziek genieten en gelijkgestemden ontmoeten belangrijker dan jongvolwassenen. De behoefte om nieuwe mensen te ontmoeten is vooral te zien bij de jonge doelgroep en de oudere doelgroep van 65 jaar en ouder. Vrouwen vinden dansen tijdens het Bossche nachtleven belangrijker dan mannen.

Figuur 16: *Wat zijn de belangrijkste redenen voor jou om het nachtleven van 's-Hertogenbosch te bezoeken? Meer antwoorden mogelijk (n = 1.849)*



Twee procent van de respondenten geeft andere redenen aan om het Bossche nachtleven te bezoeken. Hierbij wordt bijvoorbeeld gezellig/ontspannen en cultuur (*“genieten van cultuur, geïnspireerd worden”*) genoemd.

## 2.8 Omschrijving Bossche nachtleven

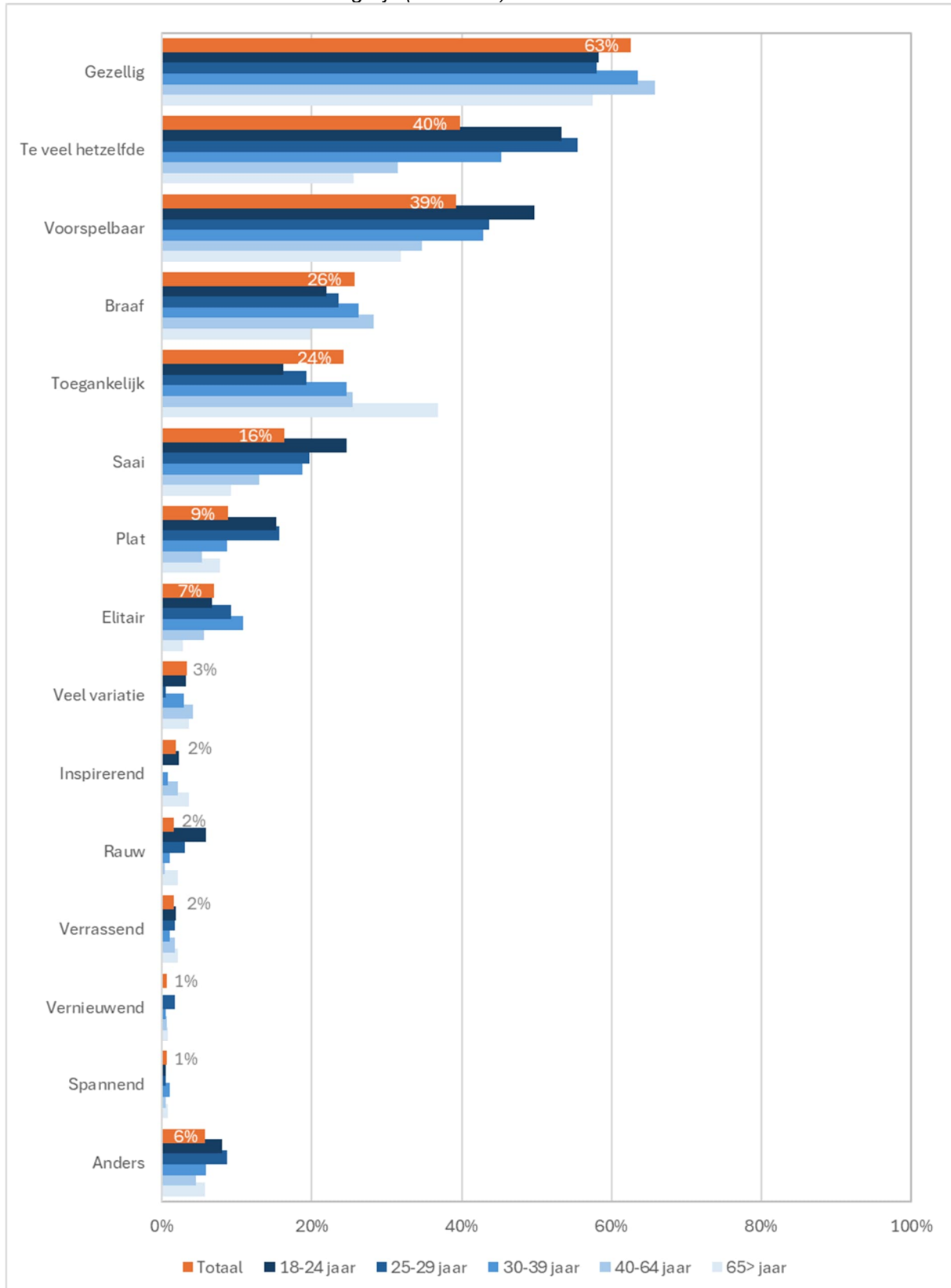
### Twee derde vindt het Bossche nachtleven gezellig

Aan de respondenten is ook gevraagd hoe zij het nachtleven in 's-Hertogenbosch zouden omschrijven. Hierbij wordt gezellig (63%) het meest genoemd, gevolgd door te veel hetzelfde (40%) en voorspelbaar (39%). Weinig respondenten omschrijven het Bossche nachtleven als spannend (1%), vernieuwend (1%), verrassend (2%), rauw (2%) of inspirerend (2%).

Zes procent van de respondenten heeft een andere omschrijving voor het Bossche nachtleven. Hierbij wordt onder andere druk, ordinair en agressief genoemd. Ook zijn er opmerkingen die betrekking hebben op het aanbod voor verschillende leeftijdsgroepen. Bijvoorbeeld: “Te weinig keuze voor de jeugd” en anderzijds “Alleen maar gericht op jeugd, weinig voor volwassenen.”

Gezellig wordt door alle leeftijdsgroepen het meest genoemd. Jongvolwassenen geven (iets) vaker dan de andere leeftijdsgroepen aan dat zij het Bossche nachtleven voorspelbaar, te veel van hetzelfde, saai of plat vinden. Ouderen vinden het Bossche nachtleven vaker toegankelijk.

Figuur 17: *Hoe zou jij het nachtleven in 's-Hertogenbosch omschrijven?*  
*Meer antwoorden mogelijk (n = 1.831)*



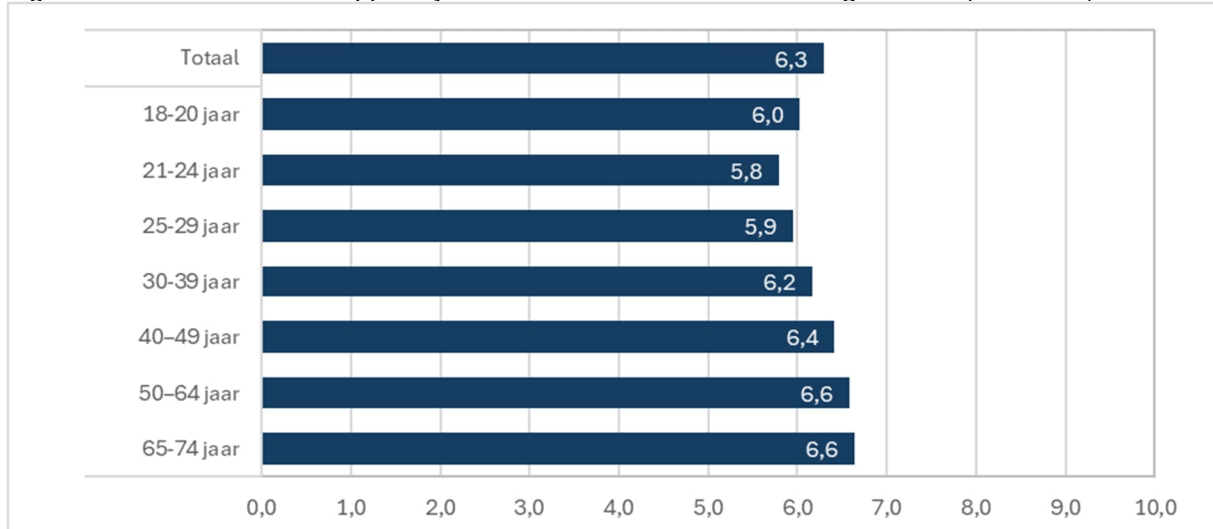


## 2.9 Algemeen oordeel Bossche nachtleven

### Rapportcijfer Bossche nachtleven: 6,3 gemiddeld

Gemiddeld geven de respondenten het nachtleven in 's-Hertogenbosch het rapportcijfer 6,3. Jongvolwassenen geven het Bossche nachtleven een lagere score dan volwassenen vanaf 50 jaar.

Figuur 18: Gemiddeld rapportcijfer voor het nachtleven in 's-Hertogenbosch (n = 1.817)



## 2.10 Het Bossche nachtleven' mist...

### Zeven op de tien bezoekers mist iets in het Bossche nachtleven

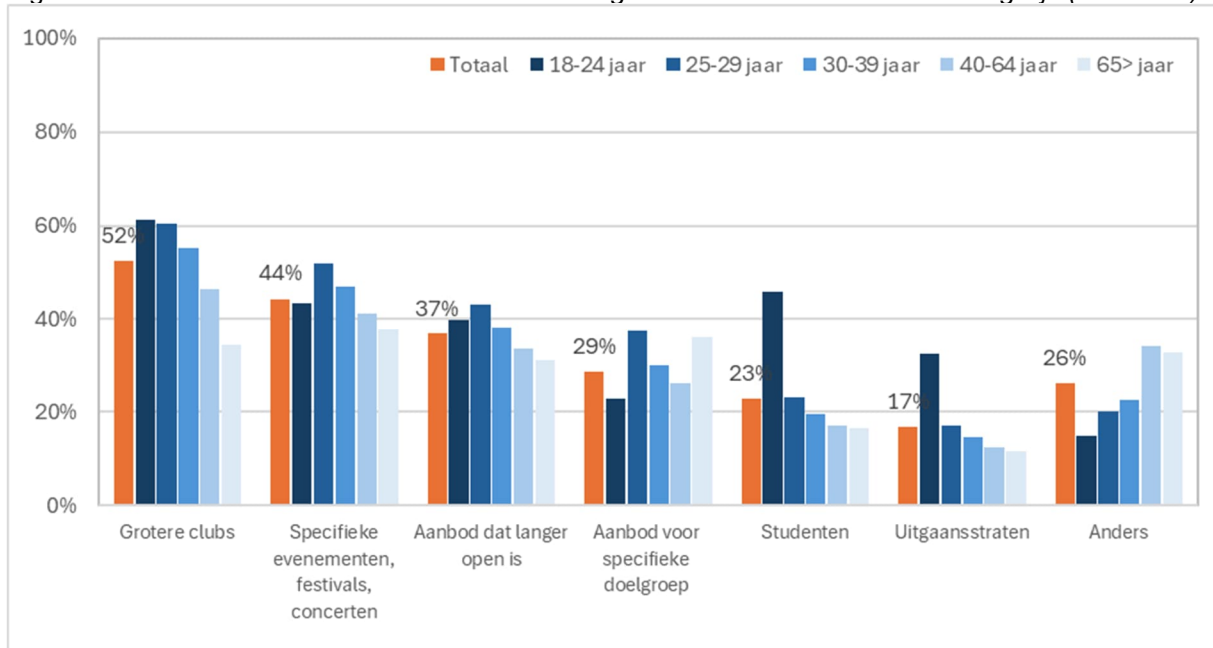
Volgens 70% van de respondenten mist het nachtleven in 's-Hertogenbosch iets. Vooral de jongere respondenten (tot 30 jaar) geven vaker aan dat het nachtleven iets mist.

Het Bossche nachtleven mist vooral grotere clubs (52%). Ook specifieke evenementen, festivals, concerten (44%) en aanbod dat langer open is (37%) worden gemist. Andere zaken die worden gemist, zijn aanbod voor specifieke doelgroep (kunstliefhebbers, LHBTIQ+, intercultureel) (29%), studenten (23%) en uitgaansstraten (17%).

Jongvolwassenen tot 25 jaar geven vaker dan de andere leeftijdsgroepen aan dat zij studenten en uitgaansstraten missen. Daarnaast hebben de jongere leeftijdsgroepen (iets) vaker behoefte aan grotere clubs en aanbod dat langer open is dan de oudere leeftijdsgroepen.

Van de personen met 'geslacht overig' (zoals non-binaire personen), geeft ongeveer 70% van de 13 respondenten aan dat zij aanbod voor specifieke doelgroepen missen (zoals voor kunstliefhebbers, LHBTIQ+, intercultureel).

Figuur 19: *Wat mist het nachtleven in 's-Hertogenbosch? Meer antwoorden mogelijk (n = 1.284)*



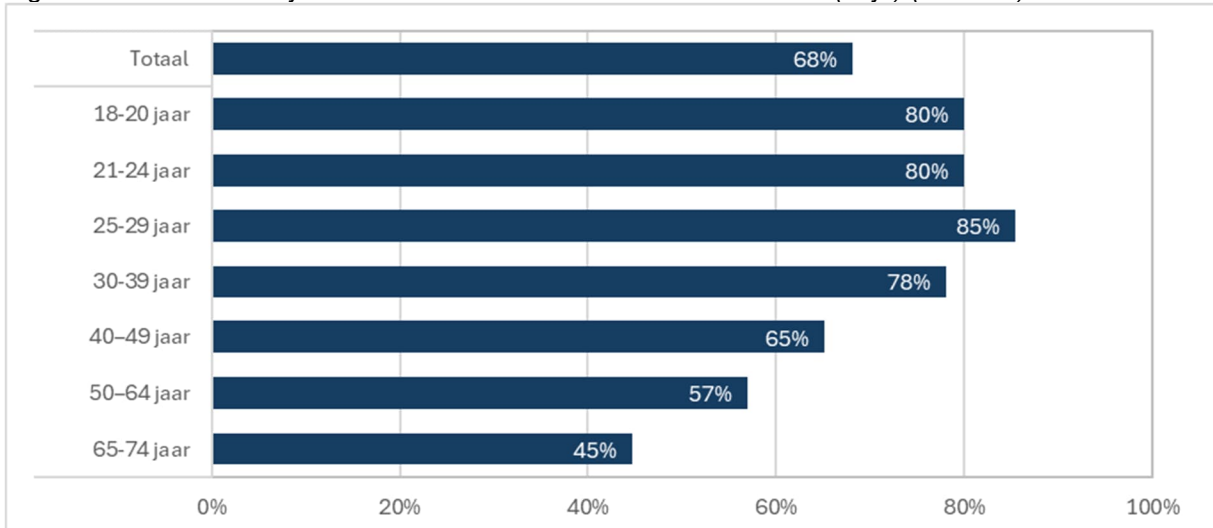
Een kwart van de respondenten geeft andere zaken aan die zij missen in het nachtleven. Hierbij wordt onder andere leeftijd, muziek en dansen genoemd. Bijvoorbeeld: *“Meer variatie en meer gericht op verschillende leeftijden en interesses. Nu erg veel gericht op jongeren.”* Of *“Diverser aanbod in muziek”* en *“Meer plaatsen waar gedanst kan worden”*.

### 3. Nachtleven in andere steden

#### Tweederde bezoekt ook het nachtleven in andere steden

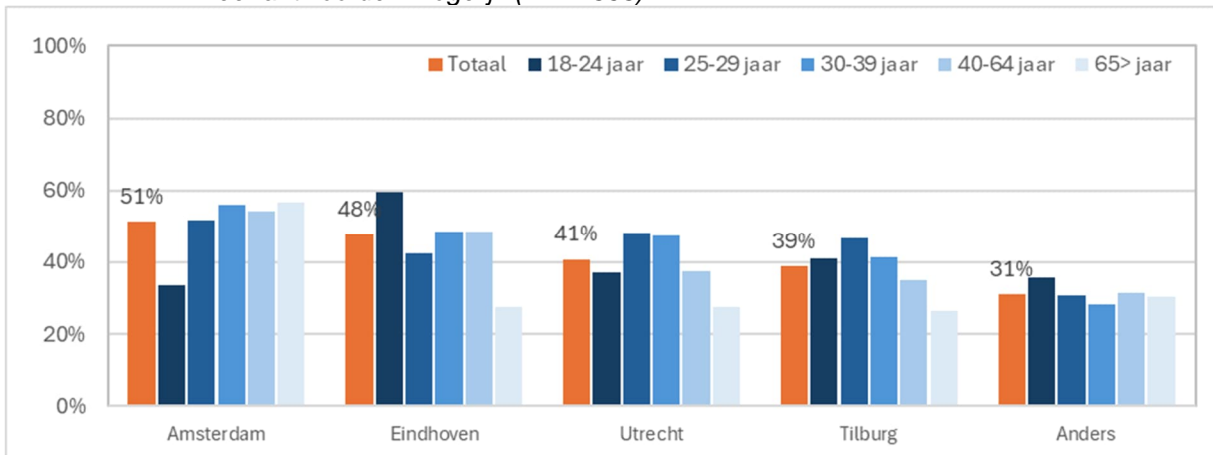
68% van de respondenten die wel eens het nachtleven bezoeken, doet dit ook wel eens in een andere stad dan 's-Hertogenbosch. De jongere leeftijdsgroepen doen dit vaker dan de oudere leeftijdsgroepen.

Figuur 20: *Bezoek je wel eens in andere steden het nachtleven? (% ja) (n=2.000)*



Zij gaan dan bijvoorbeeld naar Amsterdam (51%), Eindhoven (48%), Utrecht (41%) of Tilburg (39%). Een derde geeft aan (ook) andere steden te bezoeken, zoals Breda, Nijmegen, Rotterdam of buitenlandse steden. Jongvolwassenen trekken meer naar Eindhoven en minder naar Amsterdam.

Figuur 21: *In welke andere steden bezoek je wel eens het nachtleven? Meer antwoorden mogelijk (n = 1.363)*



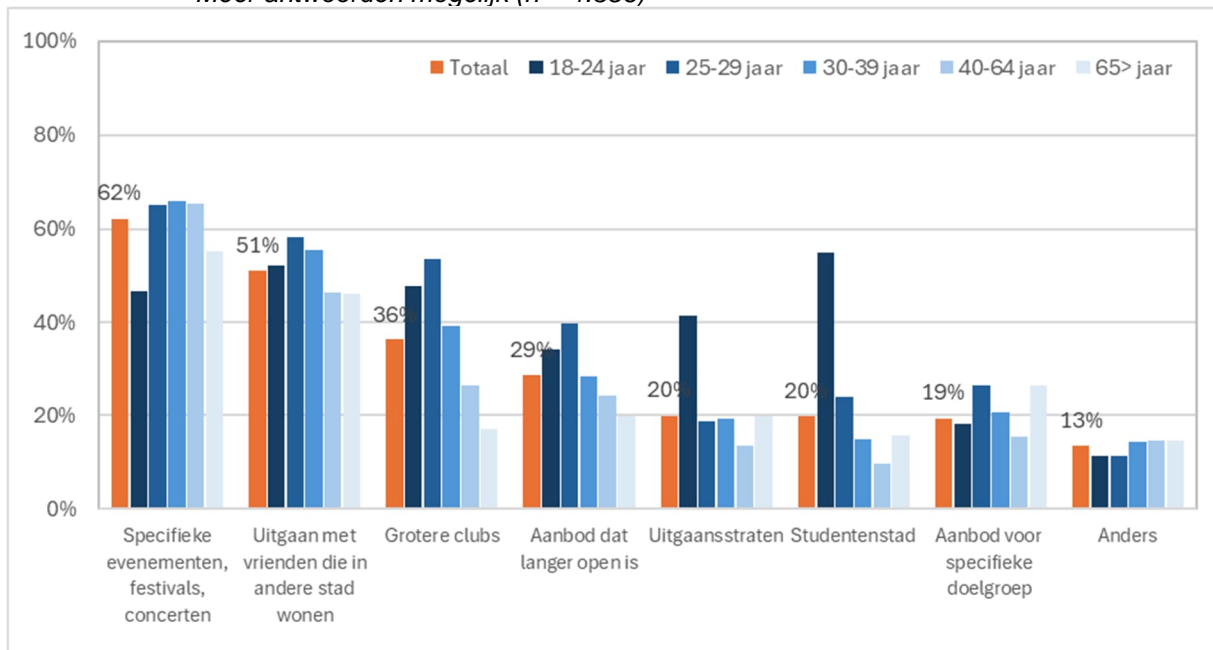
#### Uiteenlopende redenen om het nachtleven in andere steden te bezoeken

De belangrijkste redenen om het nachtleven in andere steden te bezoeken, zijn specifieke evenementen, festivals of concerten (62%) of om uit te gaan met vrienden die in een andere stad wonen (51%). Andere redenen om het nachtleven in andere steden te bezoeken zijn grotere clubs (36%), aanbod dat langer open is (29%), uitgaansstraten (20%), studentenstad (20%) en aanbod voor specifieke doelgroepen (zoals kunstliefhebbers, LHBTIQ+, intercultureel) (19%).

Jongvolwassenen geven vaker dan de andere leeftijdsgroepen aan dat zij het nachtleven in andere steden bezoeken vanwege studentensteden en uitgaansstraten. Daarnaast gaan de jongere leeftijdsgroepen (iets) vaker naar andere steden vanwege grotere clubs en aanbod dat langer open is dan de oudere leeftijdsgroepen. Respondenten van 25 jaar en ouder gaan vaker naar andere steden voor specifieke evenementen, festivals of concerten.

Van de personen met 'geslacht overig' (zoals non-binaire personen), geeft ongeveer de helft van de 12 respondenten aan dat zij naar andere steden gaan vanwege het aanbod voor specifieke doelgroepen (zoals voor kunstliefhebbers, LHBTIQ+, intercultureel).

Figuur 22: *Waarom bezoek je het nachtleven in andere steden?*  
*Meer antwoorden mogelijk (n = 1.356)*



Een kwart van de respondenten geeft aan dat er andere redenen zijn om het nachtleven in andere steden te bezoeken. Hierbij worden onder andere aanbod, muziek, afwisseling en sfeer genoemd. Bijvoorbeeld: *“Meer aanbod zoals poppodium, speciaal bier café of techno feesten”*, *“Meer variatie van mensen en muziek”*, *“Keertje wat anders”* en *“Sfeer van de grote(re) stad trekt”*.

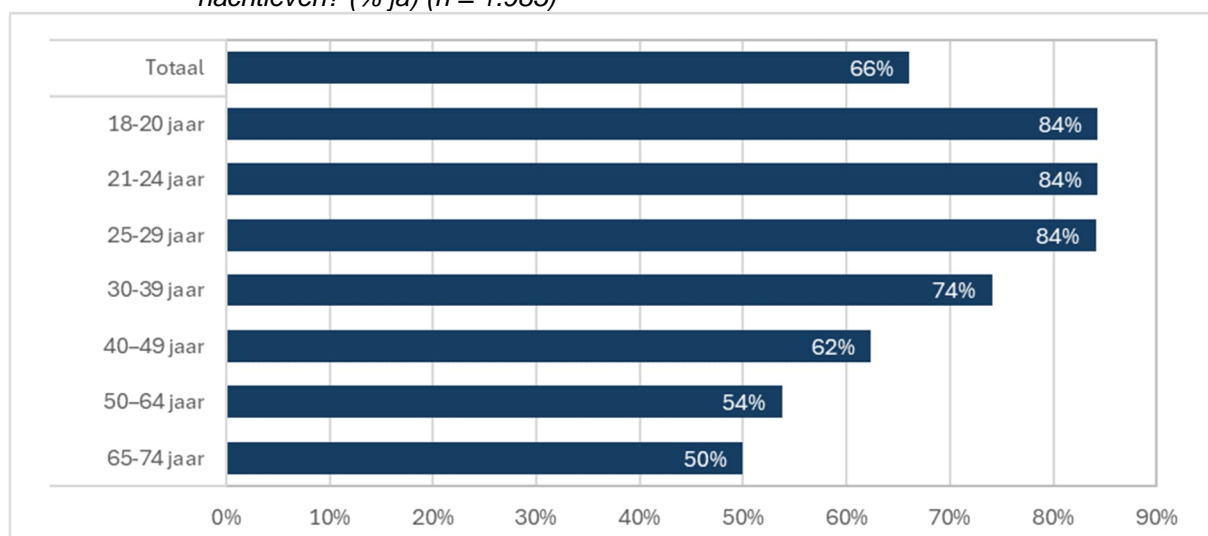
#### 4. Nachburgemeesters

In een aantal gemeenten in Nederland komt een nachburgemeester op voor de belangen van het nachtleven in een stad. In 's-Hertogenbosch zijn er twee nachburgemeesters. Dit zijn Isa Ijpelaar en Isa Verputten.

##### **Twee derde vindt belangrijk dat een nachburgemeester opkomt voor belangen van nachtleven**

Gemiddeld 66% van de bezoekers vindt het belangrijk dat er een nachburgemeester opkomt voor de belangen van het nachtleven. 16% geeft aan dat niet belangrijk te vinden. 18% heeft hier geen mening over. Jongvolwassenen geven het vaakst aan dat zij het belangrijk vinden dat een nachburgemeester opkomt voor de belangen van het nachtleven (84%). Ook de bezoekers die studeren/naar school gaan (79%) of die zowel studeren als werken (78%) geven dit relatief vaak aan.

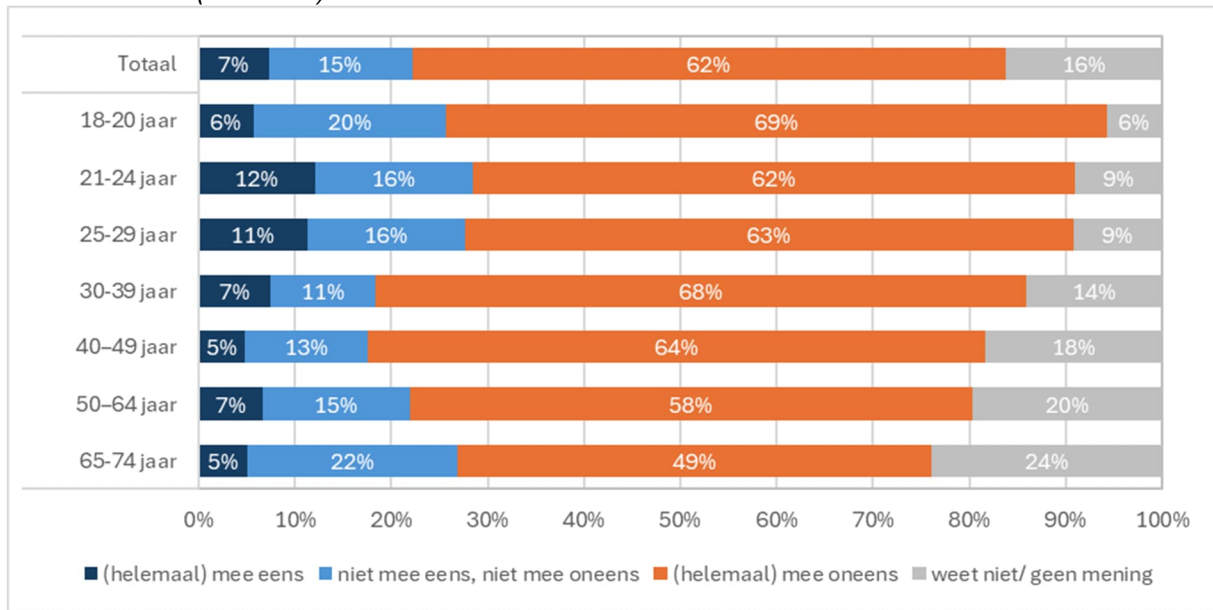
Figuur 23: *Vind je het belangrijk dat er een nachburgemeester opkomt voor de belangen van het nachtleven? (% ja) (n = 1.985)*



##### **Merendeel bezoekers vindt zichtbaarheid nachburgemeesters onvoldoende**

62% geeft aan het er niet mee eens te zijn dat de nachburgemeesters in 's-Hertogenbosch voldoende zichtbaar zijn. Slechts 7% is het hier wel mee eens. 15% staat hier neutraal tegenover en 16% heeft hier geen mening over. De zichtbaarheid van de nachburgemeesters is het grootst onder twintigers en bezoekers die zowel werken als studeren (11%).

Figuur 24: *De nachtburgemeesters in 's-Hertogenbosch zijn voldoende zichtbaar voor mij*  
(n = 1.977)



## 5. Overige tips en opmerkingen over het Bossche nachtleven

De respondenten kregen op het einde van de vragenlijst nog de mogelijkheid om tips of opmerkingen achter te laten. Dit hebben 548 respondenten gedaan. Hieronder worden de verschillende tips en opmerkingen per onderwerp samengevat.

### Bekendheid nachtburgemeesters

Een deel van de respondenten geeft aan niet bekend te zijn met de nachtburgemeesters (*“Ik wist niet dat er een/twee nachtburgemeester zijn in Den Bosch, terwijl ik al tientallen jaren gebruik van het nachtleven hier...”*) en/of wat hun rol is (*“Ik weet niet wat een nachtburgemeester is of doet”*). Een respondent geeft hier een mogelijke verklaring voor (*“Ik heb geen sociale media, daarom zijn waarschijnlijk de nachtburgemeesters niet zichtbaar.”*).

### Goed dat er aandacht aan wordt besteed

Men geeft aan dat ze het belangrijk vinden dat er aandacht besteed wordt aan dit onderwerp. Ze laten weten *“Goed dat deze enquête wordt gehouden”* en *“Goed dat hier aandacht naar gaat!”*.

### Tramkade

De tramkade wordt ook veelvuldig genoemd. Iemand laat weten: *“Ik hoop dat de gemeente de Tramkade als alternatief voor het uitgaan in de binnenstad behoudt. Of zelfs vergroot.”*. Iemand anders laat weten: *“Laat de tramkade bestaan en floreren! Meer van dit soort initiatieven.”*.

### Inclusiviteit, LHBTIQ+

Het belang van inclusiviteit wordt benoemd (*“Inclusiviteit zou wat hoger op de agenda mogen komen. Zodat er ook door andere doelgroepen gebruik gemaakt kan worden van het nachtleven.”*).

Respondenten spreken wensen uit, zoals: *“Zou graag meer gay cafés in 's-Hertogenbosch willen zien”* en *“Zou graag meer queer aanbod willen zien.”*.

### Saai, braaf, oubollig

Sommige respondenten noemen het nachtleven in 's-Hertogenbosch saai of oubollig (*“Jezus wat is het dodelijk saai en zo weinig te doen in deze mooie stad!”*). Ze kennen het inmiddels wel (*“Weinig echt te doen aan evenementen, vooral gewoon naar de kroeg in Den Bosch. De stad is weinig vernieuwend”*).

### Meer variatie, meer alternatief

Men wil graag meer variatie (*“Variatie, vernieuwing en uitbreiding is denk ik iets dat goed is voor de stad. Zowel voor de inwoners als toeristen.”*). Het is veel van hetzelfde (*“Er zijn veel plekken om uit te gaan, maar veel beetje hetzelfde en ook vaak niet eens zo druk omdat de vraag verdeeld is.”*).

### Overlast

Het nachtleven brengt ook overlast met zich mee (*“Nachtleven en overlast van geluid blijft een aandachtspunt wat mij betreft”*). Daar is te weinig aandacht voor (*“Geen aandacht voor drukte en geluidsoverlast”*).

### Veiligheid

Er moet wel aandacht zijn voor veiligheid (*“Verbreden van de stad op een veilige manier.”*). Daar is behoefte aan (*“Maak het veiliger in het uitgaansleven, nog te veel onzure figuren op straat die vrouwen naroeppen”*).

### Leeftijd

Respondenten geven aan dat aanbod voor verschillende leeftijdsgroepen belangrijk zijn (*“Misschien wat meer toespitsen op categorie en leeftijd. Zodat er misschien wat meer leeftijdsgenoten elkaar kunnen treffen.”*). Zoals jongeren (*“Maak ook iets voor jongeren. Die hebben geen plek. Ook voor 14+”*) of studenten (*“Blij dat jullie beseffen dat Den Bosch een nieuwe adem nodig heeft in de stad en*

*dat het een boost nodig heeft, misschien iets toevoegen voor studenten?") en ouderen ("Ook gepensioneerden kunnen van het nachtleven houden hoor!").*

### **Kijk naar andere steden**

Respondenten laten weten dat 's-Hertogenbosch voor het nachtleven een voorbeeld mag nemen aan andere steden (*"Tilburg, Eindhoven en Breda bieden veel meer m.b.t. uitgaan voor jongeren en jongvolwassenen. Deze trekken daarom vaak vanuit Den Bosch naar deze steden met meer aanbod."*). Andere steden hebben bijvoorbeeld: *"Meer kleinere podia (zoals Vera Groningen) of kroegen met podium (zoals Cul de Sac Tilburg). En niet alleen Dj's programmeren (zoals veel op tramkade gebeurt). Voor jongeren meer nachtleven (en dan niet alleen Carrousel of Taveerne) Meer variatie op Tramkade."* en *"Ik mis een poppodium zoals Doornroosje. Festivals zoals Drift/Nest/Subcultuur Bierfeesten zoals Nijmeegse Bier Feesten Uitgaansgelegenheden waar je kunt dansen"*.

### **Meer muziek, betere artiesten**

Respondenten noemen ook muziek in hun opmerkingen. Ze hebben behoefte aan grote artiesten, bijvoorbeeld in poppodia (*"Het zou leuk zijn als er een poppodium komt waar wat grotere artiesten kunnen staan denk bv. aan O13"*) en op festivals (*"Bij festivals bekendere/betere artiesten. Daarin blijft Den Bosch echt achter."*).

### **Dansen**

Er is ook behoefte aan dansen (*"Ik wil dansen!!"*). Voor ouderen ontbreekt er een plek met mogelijkheid om te dansen (*"Ik zou het fantastisch vinden als er een plek zou zijn voor het wat oudere publiek om ergens te kunnen dansen. Dat is er gewoon niet in Den Bosch"*). Dat laten meerdere mensen weten (*"Dance club voor ouderen zou welkom zijn"*).

### **Meer clubs, meer nachtclubs**

Het ontbreekt aan clubs in het nachtleven van 's-Hertogenbosch (*"Maak het minder plat of zorg dat er een grote nachtclub komt in het centrum met strenge regels"*). Ook gay clubs ontbreken (*"Er zouden meer gay clubs mogen komen en grotere clubs"*).

### **Andere openingstijden**

Opentingstijden worden ook veel genoemd. De een wil graag latere sluitingstijden (*"Ik mis echt de discotheken en bars die tot laat open zijn"*) en de ander juist vroegere sluitingstijden (*"Sluit het nachtleven om 2 uur! Scheelt een hoop ellende"*).

### **Openbaar vervoer**

Respondenten laten weten dat het openbaar vervoer ook een rol speelt bij het bezoeken van het nachtleven. Ze kunnen er later op de avond geen gebruik meer van maken (*"Openbaar vervoer stopt te vroeg"*). Ze spreken wensen uit (*"Zorg ook voor betere bereikbaarheid van Den Bosch 's nachts. Zorg dat er weer een trein nachtnet komt in Brabant en met de randstad."*).

### **Andere locatie, meer verspreid, ook buiten centrum**

Sommigen laten weten dat het nachtleven in 's-Hertogenbosch beter verspreid zou moeten worden (*"Horeca meer spreiden door de stad i.p.v. een paar straten vol met cafés"*). Bijvoorbeeld met een feestlocatie buiten de stad (*"Zou mooi zijn als we een feest locatie buiten de stad krijgen die maximaal tot 23:30 open is en vroeg begint (bijvoorbeeld engelenmeer)"*).

Anderen vinden dat juist niet (*"Evenementen weer in de binnenstad in plaats van Pettelaarse Schans. Daar hangt geen sfeer en na afloop is er niets meer te doen. Ook motiveert het niet om weer richting binnenstad te gaan."*).



## 6. Opmerkingen over het Bossche nachtleven van mensen die niet uitgaan

De vragenlijst was alleen bedoeld voor mensen die wel eens het nachtleven in 's-Hertogenbosch of een andere stad bezoeken. Dertig procent van de respondenten gaf echter aan dat zij niet het nachtleven bezoeken. Aan hen hebben we gevraagd of zij eventueel opmerkingen hebben over het nachtleven in 's-Hertogenbosch. 96 van de 856 respondenten die het nachtleven niet bezoeken hebben dit gedaan. De opmerkingen gaan over verschillende onderwerpen.

### **(Geluids)overlast, criminaliteit**

Ongeveer een kwart van de opmerkingen gaan over overlast. Zowel in het centrum (*“ik woon in de binnenstad en ervaar soms overlast.”*) als buiten het centrum (*“Ik ervaar overlast van het nachtleven ondanks dat ik buiten de stad woon”*) wordt overlast ervaren. Men is niet tegen het nachtleven, maar ervaart wel overlast. De aard van de overlast verschilt van vervuiling en onrust (*“Nachtleven is prachtig maar geeft ook veel overlast (zwerfafval, dronkenschap, wildplassen, drugs).”*) tot geluidsoverlast (*“Nachtleven is prima, maar dan wel zonder lawaai van naar huis kerende personen. Dat is nu al wel vaak het geval.”*). Sommigen geven aan zich onveilig te voelen (*“Ik voel me niet meer veilig om laat in de avond of nacht over straat te gaan.”*).

### **(Tijds)limiet/rust**

Ongeveer een vijfde van de opmerkingen gaat over het limiteren van het nachtleven en de nachtrust bewaren. Men wil een limiet op tijdstip (*“Ga eerder open en sluit eerder. Tijden slaan nergens op nu”*) en op locatie (*“In het centrum is nachtleven normaal, buiten het centrum nachtafactiviteiten is ongewenst.”*). Ook wordt het belang van rust benadrukt (*“De rust bewaren, is voor elk mens goed. Ook de mensen van het nachtleven. Maar genieten mag, tot bepaalde hoogte”*).

### **Nachtlevens ontbreekt**

Bijna een vijfde van de opmerkingen geven aan dat het nachtleven ontbreekt en/of wat er ontbreekt aan het nachtleven. Zo wordt er gezegd (*“Het is er niet meer dus weinig te beleven”*) en (*“Er ontbreekt in Den Bosch een gezellige nachtclub”*). Het verbaast men niet dat jeugd verder kijkt (*“Niet vreemd dat de jeugd naar andere steden vertrekt om te stappen.”*),

### **Goed zoals het is**

Er zijn ook enkele opmerkingen waaruit blijkt dat men het nachtleven van 's-Hertogenbosch goed vindt zoals het is (*“Is het nachtleven wat we hebben niet voldoende? Waarom zou er altijd meer en meer moeten? Vanuit hier is Tilburg, Nijmegen en Eindhoven snel gemaakt, dus succes daar. Den Bosch is geen studentenstad, horeca en dergelijk tot 3 uur is prima. Hoeft echt geen uitbereiding in te komen.”*).

## Bijlage A: Achtergrondkenmerken uitgaanspubliek

Aan de respondenten die wel eens het nachtleven bezoeken, zijn enkele algemene vragen gesteld. In onderstaande tabellen staan de resultaten hiervan gepresenteerd. Bij de tabel over leeftijd maken we nog een vergelijking met de leeftijd van de bevolking in de gemeente 's-Hertogenbosch.

Tabel 1: *Wat is jouw leeftijd?*

	Aantal	%	Bevolking 18-74 jaar
Jonger dan 16 jaar	0	0%	-
16-17 jaar	6	0%	-
18-20 jaar	71	3%	4%
21-24 jaar	166	8%	7%
25-29 jaar	242	12%	11%
30-39 jaar	427	21%	19%
40-49 jaar	377	18%	16%
50-64 jaar	616	30%	28%
65-74 jaar	151	7%	15%
75 jaar of ouder	24	1%	-

Tabel 2: *Ben jij ...?*

	Aantal	%
Man	1.220	59%
Vrouw	842	40%
Overig	23	1%

Tabel 3: *Welke situatie is het meest op jou van toepassing?*

	Aantal	%
Ik werk	1551	79
Ik studeer / ga naar school	68	3
Ik studeer en werk	157	8
Ik studeer of werk niet	188	10

Tabel 4: *Waar woon je? (bepaald a.d.h.v. postcode)*

	Aantal	%
Binnenstad	458	19%
Zuidoost	190	8%
Graafsepoort	161	7%
Muntel/Vliert	151	6%
Rosmalen zuid	78	3%
Rosmalen noord	78	3%
De Groote Wielen	88	4%
Empel	66	3%
Noord	176	7%
Maaspoort	169	7%
West	237	10%
Engelen	61	3%
Nuland	20	1%
Vinkel	13	1%
Totaal gemeente 's-Hertogenbosch	1.946	82%
Buiten gemeente 's-Hertogenbosch	119	5%
Onbekend	313	13%